

Suomen Terveydenhoitajaliiton avoin lausunto mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Viite

VN/23566/2021

STM105:00/2021

kirjaamo.stm@gov.fi

Suomen Terveydenhoitajaliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen esitystä mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta.

Hallituksen esityksen tavoitteet ovat erittäin kannatettavia. Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta tulee huomattavasti parantaa samoin palveluiden laatua ja tarpeen mukaisuutta. Asiakkailta tulee olla myös yhdenvertainen oikeus saada tarvitsemiaan palveluja kaikissa ikäryhmissä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoiminnan selkeyttäminen on erittäin tarpeellista.

Mielenterveys- ja päihdehuollon palvelut tulisi järjestää monimuotoisesti, jatkuvuus varmistuen ja huomioiden asiakkaiden terveyden ja hyvinvoinnin hoitaminen kokonaisuutena. On tärkeää, että asiakkaiden palvelut on sovitettu yhteen, palvelunantajat toimivat keskenään yhteistyössä ja palvelut muodostavat asiakkaiden näkökulmasta helposti hahmotettavan kokonaisuuden.

Hallituksen esityksessä tuodaan esiin se, että perusterveydenhuollon palvelujen on oltava saatavilla riittävässä määrin ja niiden on oltava riittävän laadukkaita ja toimivia. Ilmaisuu on epämääräinen ja jättää mahdollisuuden eritasoisten palveluiden järjestämisen eri alueilla ja asiakkaiden epätasa-arvoisen kohtelun ja palveluiden saamisen. Esitys korostaa lapsiperheiden oikeutta saada lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömiä sosiaalipalveluita, kuten kotipalvelua ja kasvatus- ja perheneuvontaa. Näihin palveluihin lapsiperheillä on ollut oikeus jo voimassa olevan lainsäädännön aikana, mutta saatavuus on ollut vaihtelevaa. On tärkeää parantaa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saatavuutta ja oikea-aikaisuutta sekä tiivistää niiden yhteyttä olemassa oleviin lasten ja perheiden palveluihin. Palvelujen on oltava sekä fyysisesti että taloudellisesti kaikkien lapsien saatavilla.

Jos perheille annettavaa konkreettista apua ja vanhemmuuden tukea ei tarpeeksi hyödynnetä osana lasten ja nuorten mielenterveyttä vahvistavaa työtä, riittämätön arjen apu ja tuki lisäävät hoidon tarvetta ja sosiaalihuollon raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarvetta ja vähentävät niiden tehoa.

Esityksessä keskeisiä asioita ovat myös seuraavat:

- Kiireellinen psykososiaalinen tuki tulisi järjestää yhteistyössä terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen kanssa on kannatettavaa.
- Työnohjauksen järjestämisveloitteen laajentaminen on erittäin tarpeellista ja kannatettavaa.
- Perusterveydenhuoltoon riittävät, laadukkaat ja toimivat lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut. Hoitoon pääsyn varmistaminen niin, että jatkossa kiireettömässä tapauksessakin hoitoon pääsee viikon (7 pv) sisällä hoidon tarpeen arvioinnista, on kannatettavaa. Perusterveydenhuollon tehtäviin tulee kuulua ehkäisevän ja varhaisen hoidon kohdennettujen hoitomenetelmien hallinta ja käyttö, mielenterveyden tukeminen sekä potilaiden perheenjäsenten ja läheisten mielenterveyden tukeminen. Nykytilanteessa perusterveydenhuollossa toteutuvassa mielenterveyshäiriöiden hoidossa on suuria alueellisia eroja sekä hoidon laadun että saatavuuden suhteen.
- On varmistettava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden toimijoiden saumaton yhteistyö ja ko. yhteistyön resurssointi.
- Lainsäädännön lisäksi keskeistä on mielenterveys- ja päihdepalveluiden rahoitus, osaava henkilöstö ja henkilöstön saatavuuden varmistaminen.

Covid-19-epidemiolla on ollut merkittäviä vaikutuksia lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin sekä heidän palvelujensa toteutumiseen. Tuen tarpeet ovat kasvaneet. Perheiden elinolosuhteet ovat heikentyneet ja stressi, yksinäisyys, mielenterveyteen liittyvä kuormitus, päihteiden käyttö sekä vanhemmuuden ja parisuhteen ongelmat ovat lisääntyneet. Lasten, nuorten ja perheiden avuntarve on kasvanut ja huoli lapsista, nuorista ja etenkin perheistä lisääntynyt. Lastensuojeluavun tarvetta on jäänyt piiloon ja toisaalta kiireelliset lasten sijoitukset ovat lisääntyneet. Sen lisäksi, että palveluvaje on havaittu muun muassa pidentyneiden jonotusaikojen muodossa, on tilanteesta aiheutunutta uutta ja siten lisääntyntä palvelutarvetta. Lasten, nuorten ja opiskelijoiden mielenterveyden pulmien on havaittu lisääntyneen neuvolapalveluissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa. Lainsäädännön lisäksi tilanteen korjaamiseen tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitukseen ja henkilöstön saatavuuteen liittyviä toimia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden toimijoiden saumaton yhteistyö on välttämätöntä tuen ja palvelujen toteuttamisessa. Kirkon ja muiden hengellisten yhteisöjen sekä kolmannen sektorin sekä ammattilaisten ja vapaaehtoisten toimijoiden yhteistyö on tärkeä osa psykososiaalisen tuen kokonaisuutta. Päihdetyötä tekevien järjestöjen ja vapaaehtoisten toiminnan rahoituksen turvaaminen on tärkeää, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon julkisin palveluin ei pystytä kattamaan esimerkiksi ennalta ehkäisevää päihdetyötä.

Helsingissä 10.6.2022

Tiina Mäenpää

Puheenjohtaja

tiina.maenpaa@terveydenhoitajaliitto.fi

Aija Saarinen

Kehittämispäällikkö

aija.saarinen@terveydenhoitajaliitto.fi

